

Д.О. АЧКАСОВ

**ЕКОЛОГІЧНІ УПОДОБАННЯ АФІЛОФОРОЇДНИХ ГРИБІВ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «МЕЗИНСЬКИЙ»**

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

e-mail: danil.achkasov15@gmail.com

D. ACHKASOV

**ECOLOGICAL PREFERENCES OF APHYLLOPHOROID FUNGI OF
THE NATIONAL NATURE PARK “MEZYNSKY”**

V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

Data about the biodiversity of aphylophoroid fungi from the territory of Mezynsky National Nature Park and their substrate preference are given below. The distribution of species and specimens by wood plants, as well as size classes and stages of wood destruction are indicated.

Афілофороїдні гриби (колишній порядок Aphyllophorales Rea.) це велика еколого-трофічна група базидієвих грибів (відділ Basidiomycota Whittaker ex R.T. Moore), що представлена значним різноманіттям життєвих форм (кортиціоїд, трутовик, кляваріоїд, гідноїд, тощо). Переважна більшість представників цієї групи є ксилотрофами, тобто субстратом для їх живлення слугують компоненти деревини. Афілофороїдам належить важлива роль у функціонуванні лісових екосистем.

Останнім часом вони інтенсивно вивчаються українськими мікологами (А. Усіченко, О. Акулов, О. Ординець, М. Шевченко, О. Іваненко та ін.), але багато об'єктів природно-заповідного фонду країни досі залишаються недослідженими. Станом на 2020 р. у складі мікобіоти НПП «Мезинський» не було відомо жодного виду афілофороїдних грибів. Водночас, для НПП «Ічнянський», що розташований поруч, наводиться 161 вид (Шевченко, 2019).

Національний природний парк «Мезинський», створений у 2006 р., розташований у північній частині Коропського р-ну Чернігівської обл., в межах Новгород-Сіверського Полісся. Він слугує для збереження цінних природних комплексів та об'єктів, розташованих на правому березі нижньої течії р. Десна. Загальна площа парку становить понад 31 тис. га. Серед корінних ценозів парку переважають дубові, липово-дубові та кленово-липово-дубові ліси. Розташування, площа, та домінування лісового типу рослинності роблять територію парку сприятливою для розвитку афілофороїдних грибів.

Наша робота ґрунтується на визначенні гербарних зразків зібраних на території Мезинського НПП у період 4-6 серпня 2020 р. О.Ю. Акуловим, доцентом кафедри мікології та фітоімунології ХНУ імені В.Н. Каразіна. Для загально-поширених тривіальних видів, які можуть бути ідентифіковані *in oculo nudo* інформацію вносили у польові нотатки. Після опрацювання матеріалів, сумарно нами було зареєстровано

84 види афілофороїдних грибів, що належать до 35 родин, 11 порядків, класу Agaricomycetes Doweld. Усі знахідки є новими для території парку.

Найбільшу кількість видів було зафіксовано на деревині *Populus* (22), *Quercus* (18), *Pinus* (17) та *Acer* (16). Дещо менше видів було зібрано на *Betula* (13), *Fraxinus* (13) та *Corylus* (12). З деревини *Alnus* було ідентифіковано 8 видів. Ще менша кількість видів афілофороїдних грибів була виявлена на *Robinia*, *Salix* і *Tilia* (по 4 види), *Sorbus* (3), *Prunus* (2), *Caragana*, *Picea* та *Pyrus* (по 1 виду).

За чисельністю знахідок з поміж інших чітко виділяється *Quercus* (54), йому трохи поступається *Populus* (40). Дещо менше знахідок на деревині *Acer* (33), *Pinus* (31), *Corylus* (30), *Fraxinus* (27) та *Betula* (26). Ще менша кількість знахідок виявлена на *Alnus* (17), *Tilia* (15), *Salix* (12). Поодинокі знаходили афілофороїдні гриби на *Robinia* (5), *Sorbus* (3), *Prunus* (2), *Caragana* (1), *Picea* (1) та *Pyrus* (1).

Проаналізувавши отримані результати ми можемо припустити, що для розвитку афілофороїдних грибів важливим є як доступність деревини (тобто поширеність субстрату на території парку), так і придатність її до руйнування ферментами грибів. Наприклад, *Quercus robur* L. є корінною деревною породою на території Мезинського НПП, деревина якої доволі чисельна, але погано піддається деструкції. Водночас, деревина *Populus spp.* легко руйнується грибами, проте меншою мірою поширена територією парку.

Не менш цікавим є розподіл виявлених нами видів за станом субстрату – розміром і стадією деструкції. За нашими підрахунками 37% видів траплялися на великовимірному субстраті, 35% – на середньому, 24% – на малому, 4% – на корі. При цьому на I стадії (нещодавно відмерла деревина або сухий деревостан) розвивається 27 % видів, на II стадії деструкції – 41% видів, на III стадії трапляється 23% видів, а на IV стадії (детриті) – лише 9% видів.

Отримані нами дані демонструють, що представники афілофороїдних грибів трапляються на деревині усіх розмірних класів і на усіх стадіях їх деструкції, але домінують на незруйнованій та частково зруйнованій деревині, що підтверджує їх провідну роль серед дереворуйнівних грибів.

Роботу виконано під керівництвом к.б.н. О.Ю. Акулова, доцента кафедри мікології та фітоїмунології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна